
Et inkluderende barnehagemiljø

~ Vi er ikke like, men like verdifulle ~

Handlingsplan mot mobbing

Rødlandsmyrå barnehage Sa

Ditt barn i sentrum
Alle skal ha en venn/lekekamerat

Handlingsplan mot mobbing

Alle barn har rett til et trygt og godt barnehagemiljø

Kapittel VIII i barnehageloven skal sikre alle barn et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Loven krever at barnehagen skal jobbe systematisk for å forebygge mobbing og annen krenkende oppførsel. Barnehagen skal skape et trygt og godt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Det betyr blant annet at barn ikke skal bli utsatt for krenkelser, som for eksempel mobbing verken fra andre barn eller voksne. Barnehagen skal fremme et inkluderende og stimulerende miljø hvor alle barn skal oppleve å bli sett, leke, utforske, lære og mestre.

Autoritative og tilstedeværende voksne er viktig i arbeidet med å sikre et godt psykososialt barnehagemiljø. Veilederen «Barns trivsel – de voksens ansvar» utdypet viktigheten av de voksnes rolle for at barna skal få utvikle seg i trygge omgivelser med utfordringer tilpasset enkeltbarn. De voksne skal støtte barna i barnehagehverdagen, bygge relasjoner, inngå i samspill, leke og knytte vennskapsbånd. Viktigheten av dette skal også gjenspeiles i Rødlandsmyrå barnehage sin visjon «Ditt barn i sentrum» og barnehagens målsetting om at «Alle skal ha en venn/lekekamerat». Alle barn i Rødlandsmyrå skal oppleve trygghet og inkludering når de er i barnehagen. Et ansvar som innebærer at de voksne må være aktiv til stede i lek og samspill, ha kompetanse om psykososialt barnehagemiljø, observere, ta grep og sette i gang tiltak og aktivitet på et tidlig tidspunkt.

Barnehagen har en klar forpliktelse til å reagere i alle tilfeller der et enkeltbarn eller flere barn i barnegruppen ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere

godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom samspill. Denne kompetansen er sentral for at enkeltbarn skal lykkes og trives, og for at de skal bli verdsatt som venn og likeverdige deltakere i samspillet med andre barn. Barna skal kjenne at de er betydningsfulle for fellesskapet, de skal støttes samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov (Rammeplan 2017).

I undersøkelsen "Hele barnet - hele løpet" knyttes mobbing oftest til det å utestenge noen fra leken. Barn foretrekker å leke med andre barn som kan leke. Har barnet ikke lekeferdighetene inne, kan de lettere oppleve å bli utestengt fra leken. Når barn avviser andre barn i leken, er det sjelden fordi de ikke liker det barnet som vil være med, men snarere et ønske om å beskytte den lekeverdenen som har bygd opp sammen. I leken kan en være supermann, verdensmester, prinsesser, sjørøvere etc., men det kan allikevel foregå en maktrelasjon hos barna. Et barn kan ha høy status i en lek og lav status i en annen lek. Hver lek er unik. Når to barn møtes i lek og de lykkes i å etablere en felles lekeverden, vil barna kjenne tilfredsstillelse og søke etter hverandre for å leke på nytt.

Et barn som opplever nærhet og varme:

- * kjenner seg godtatt og omgitt av vennlighet og omsorg
- * får hjelp til å utvikle sin evne til å stole på andre
- * får lettere for å inngå vennskap
- * får impulser til å bry seg om andre
- * får en større base av trygghet i tilværelsen (E. Skeie 2012)

Vi ønsker å skape robuste og empatiske barn innenfor lekens trygge rammer.

Begrepsforklaringer som kan være nyttige i personalets arbeid med sosial kompetanse:

- ❖ **Selvfølelse:** å oppleve egenverd, akseptere seg selv, kjenne seg akseptert, oppleve indre styrke og ha en positiv holdning til seg selv
- ❖ **Empati:** å ha forståelse for andres perspektiver, tanker og følelser, kunne leve seg inn i andres situasjon, vise medfølelse og ta hensyn, kunne tolke og forstå følelsesuttrykk
- ❖ **Prosocial atferd:** å ha positive, sosiale holdninger og å kunne utføre handlinger som å oppmuntre, bry seg om, vise omsorg, hjelpe til og dele med andre
- ❖ **Selvhevdelse:** å kunne hevde seg selv og egne meninger på en god måte, våge å stå imot gruppepress, ta initiativ og bli med på lek og samtaler som allerede er i gang, delta uoppfordret og invitere andre
- ❖ **Selvkontroll:** å kunne tilpasse seg ulike situasjoner, takle konflikter og utsette egne behov og ønsker i situasjoner som krever turtaking, kompromisser og felles avgjørelser
- ❖ **Resiliens:** gjøre barna rustet til å møte motgang

Barnehageloven

§1 Formål, uttrykker viktigheten av et lekemiljø som er utfordrende og trygt for fellesskap og vennskap

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet i vareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

§ 41 Nulltoleranse og forbyggende arbeid

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

§ 42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det.

Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeier i alvorlige tilfeller.

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå

- a. Hvilke problemer tiltakene skal løse
- b. Hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- c. Når tiltakene skal gjennomføres
- d. Hvem som skal gjennomføre tiltakene
- e. Når tiltakene skal evalueres

§ 43 skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Undersøkelser og tiltak etter §42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.

Aktivitetsplikt

Aktivitetsplikten består av følgende fire delplikter:

1. Plikt til å følge med – være årevåken og aktivt observere hvordan barna agerer hver for seg og seg imellom
2. Plikt til å melde ifra – om enhver mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Kan bero på observasjon.
3. Plikt til å undersøke – skal iverksettes snarest, få frem fakta om situasjonen.
4. Plikt til å sette inn tiltak – skal settes inn uansett om undersøkelsen viser at det etter en helhetlig vurdering ikke har skjedd noen krenkelser mot barnet. Så lenge barnet selv opplever å ikke ha det trygt og godt, skal barnehagen sette inn tiltak for å hjelpe barnet. Omfatter også plikt til å følge opp tiltakene og evaluere.

All mistanke om, og kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø, skal meldes styrer. Tidspunktet må stå i forhold til sakens alvor.

Alle voksne har aktivitetsplikt i barnehagehverdagen.

Dette betyr at alle ansatte har plikt til å være med å skape et inkluderende barnehagemiljø for alle barn.

Mobbing

Mobbing defineres som handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og muligheten til medvirkning (Lund, Helgeland og Kovac, 2017).

Denne tolkningen av mobbebegrepet i barnehagen bidrar til å utvide forståelsen for de utfordrende sosiale prosessene som eksisterer i barnehagen, mellom barn, og mellom barn og voksne, der mobbing foregår. Mobbing i barnehagen handler ikke om å plassere ansvaret for mobbeatferd på et barn. I barnehagen handler det om å se at mobbing oppstår som et resultat av «*sosiale prosesser på avveie*» og dette er alltid den voksnes ansvar.

Vennskap, lek og et anerkjennende og inkluderende miljø med nærværende, barnehagefaglig kompetente voksne er sentrale forebyggende faktorer som er avgjørende for barns trivsel i barnehagen. Barnets opplevelse av krenkelse er knyttet til ekskludering fra fellesskapet og utestenging i lek. Ekskluderingen kan være både verbal og psykisk, og barn oppfatter den som indirekte mobbing fra andre barn. De opplever også en usynliggjøring når de blir oversett av barnehagepersonalet og/eller andre barn i lek og hverdagsituasjoner.

Barn som blir mobbet og barn som mobber trenger hjelp og veiledning av tydelige og trygge voksne for å komme inn i gode og trygge relasjoner med andre barn. Mobbing går ikke over av seg selv og de voksne rundt barna må aldri tillate seg en «vente-og-se» holdning.

Alle barns høyeste ønske er å være med i lek og aktiviteter sammen med andre barn.

Alle barn ønsker å føle seg som en betydningsfull person for fellesskapet.

Mobbing og krenkelser kan vise seg på ulike måter og krever voksne som ser bak barnets oppførsel. Å samtale med barn handler om å kunne lytte og lytte ferdig. Alt for ofte har vi det så travelt med å snakke ferdig at vi ikke lytter nøye til hva og hvordan barn uttrykker seg. Å samtale med barn handler også om å tillate seg å tenke høyt, slik at barnet forstår hvordan vi tenker. Mange resonnement skjer i vår tankeverden og for å bli tydelige trenger vi å sette ord på disse, slik at barn oppdager hvordan tanketråder veves sammen. Å samtale med barn handler om å stille smarte og åpne spørsmål som kan føre oss videre på vandringen mot et hittil ukjent mål. Hva vil du? Hva er du interessert i? Hvordan tenker du? Hva trenger du?

Barnets atferd er barnet språk.

Hva formidler barnet til deg om hvordan det har det i barnegruppen?

Hvordan opplever barnet sin hverdag?

Mobbing kan være vanskelig å oppdage.

Noen tegn på at barnet kan oppleve mobbing eller krenkende hendelser:

- Blir lett oppfarende, sint eller aggressiv
- Plager yngre barn eller søsken
- Mister selvtillit
- Gråter seg i søvn eller har mareritt
- Plutselige og store forandringer i barnets atferd
- Grue seg for å gå i barnehagen

- Trist og lei seg

Barn som ekskluderes fra lek kan reagerer ved:

- Å ødelegge leken for andre
- Være aggressiv
- Bli passiv i forhold til relasjoner
- Bli innesluttet. Lite kommunikasjon med andre barn og voksne
- Leker for seg selv

Barnet sier alltid ifra på sitt språk hvordan det har det. Det kan være verbalt eller ved oppførsel og kroppsspråk.

Dette er barnets beskyttelsesmekanismer på en situasjon som de opplever vanskelig. Barn som utviser negative handlingsmønstre er ofte godt synlige. Gjennom sine handlingsmønstre sikrer de seg å bli sett, men kanskje ikke alltid forstått. Andre barn kan bli usynlige og bli lett oversett av de voksne.

Ulike typer mobbing

Fysisk mobbing

Denne mobbingen er oftest lettest å oppdage. Man kan se tegn som istykkerrevne klær og blåmerker. Denne formen for mobbing er vanligst blant de yngste barna, og utøves først og fremst av gutter. Man kan angripe et annet barn på ulike måter ved å slå, dytte, sparke, klype osv.

Ofte skjer den fysiske mobbingen på den måten at den som utfører den "tilfeldigvis" kommer borti offeret.

Psykisk mobbing

Den vanligste formen for mobbing er den stille mobbingen. Ofte er det også denne type mobbing som er vanskeligst å oppdage fordi den skjer i det skjulte. Men denne type mobbing kan også skje åpent med f.eks. oppgitt sukking, hvisking, grimaser, ekskludering, taushet eller at man blir betraktet som luft.

Verbal mobbing

Denne type mobbing kan være lettere å oppdage enn den psykiske, men ikke alltid. Ekle ting kan sies i det stille, og gjerne bak de voksnes rygg. Jenter kan ofte bruke denne formen for mobbing. De hvisker om vedkommende, sprer rykter og får andre på sitt parti. Verbal mobbing innebærer å si ekle og ubehagelige ting, true og håne. De siste årene har mobiltelefonen blitt mye brukt til å mobbe med. Den som blir mobbet kan få krenkende meldinger, eller det kan bli tatt ubehagelige bilder som blir sendt rundt til mange.

Passivitet hos personalet er svært uheldig. Det kan bidra til å skape upersonlige, kalde og ekskluderende miljøer og relasjoner mellom barna. I slike miljøer kan det lett oppstå mobbing. Bevisst ledelse av barnegruppen krever tydelige voksne og gode ledere. Selv en god leder kan ikke forhindre at det oppstår spontane episoder med erting, utestenging og slag og spark i barnegruppen. Men en god leder vet hvordan slike episoder skal håndteres på en positiv måte, og dermed forhindre mobbing. Den aktive og tydelige voksne har en sterk oppdragsbevissthet. Det er nødvendig for å lykkes i å skape et godt miljø for alle barna i barnehagen.

Forslag til forebyggende arbeid i barnehagen

- Aktiv bruk av verdidokumentet HARE
- Kartlegge barnegruppen. Hvem ser vi, hvem er usynlige, hvem har venner osv. Bruk for eksempel trafikklys
- Ha barnesamtaler om hvordan barna har det i barnehagen
- Heve statusen på barn vi observerer er i faresonen til å bli mobbet. Fremsnakk enkeltbarn og voksne.
- Sette tydelige og forståelige grenser
- Jobbe målbevisst med sosialkompetanse
- Styrke lekekompentansen for å kunne bygge gode relasjoner til potensielle lekekamerater
- Gå inn i situasjoner med frilek, der det oppdages uheldig maktmønster for å inspirere til variasjon og gi nye impulser i forhold til leketemaet
- Observere samspillet mellom: barn- barn, voksen-voksen og barn-voksen
- Voksne som bygger gode relasjoner og skaper vennskap mellom barna. Benytt for eksempel vennskapsbøkene om Kanin og Pinnsvin, Marius Mus etc. Anvend anerkjennende kommunikasjon og relasjonskompetanse
- Ta ansvar for å skape et godt foreldresamarbeid, ta opp temaet og være ærlig
- Jevnlige diskusjoner om temaet mobbing på fagmøter og kollegaveiledning

I vår barnehage forventes det at ansatte sier fra når barn krenker barn, voksne krenker barn eller der voksne er med på å opprettholde mobbing, ved å ignorere eller favorisere barn.

Vedlegg - Tiltak/aktivitetsplan

Barnehagen skal utarbeide en skriftlig plan når det gjøres tiltak i en sak. Planen behøver ikke knyttes til et bestemt barn, men kan ta for seg en situasjon eller utfordring som omfatter flere eller hele barnegruppen.

Aktivitetsplikten varer så lenge barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Planen skal inneholde:

- a. Hvilke problemer tiltakene skal løse
- b. Hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- c. Når tiltakene skal gjennomføres
- d. Hvem som skal gjennomføre tiltakene
- e. Når tiltakene skal evalueres

Tiltak	Ansvar	Gjennomført: Signatur og dato
1) Den som observerer mobbing informerer pedagogisk leder straks. Daglig leder blir informert. Tas opp på nærmeste avdelingsmøte. Beskriv så konkret som mulig hva som har skjedd, hvem og hvordan. Hvordan har de voksne forholdt seg? Ble enige om tiltak videre	Den som observerer mobbingen Alle	
2) Snakk med barna om det som har skjedd. Be barna komme med et forslag til hva vi kan gjøre videre. Sammenfatt barnas forslag med det personalet har kommet frem til.	Den ansatte som står barnet nærmest	
3) Foreldrene til den/de som blir mobbet og den/de som mobber blir informert.	Pedagogisk leder Daglig leder	
4) Evaluering av hvordan det går etter 1-2 uker. Nye samtaler med barna ved behov	Den ansatte som står barnet nærmest	
5) Evaluering på avdelingsmøter etter 1-2 uker. Evt. videre tiltak?	Pedagogisk leder sammen med øvrige personal	
6) Ny informasjon/nye samtaler med foreldre etter behov.	Pedagogisk leder Daglig leder	
7) Evaluering bør skje ukentlig inntil saken er løst.	Pedagogisk leder sammen med øvrige personale	
8) Oppfølgingssamtale med barn og foresatte. Hvordan går det?		

* Personalet skal årlig evaluere sitt arbeid mot mobbing

* Planen vil holdes oppdatert i forhold til gjeldene lovverk

* Personalet har selv et ansvar for at en jobber ihht. de mål og retningslinjer som er gitt i planen

Tiltaksplan for når mobbing eller krenkende atferd skjer

Tiltak	Ansvar	Gjennomført: Signatur og dato

Det skal skrives referat fra alle møter

Referat fra møte vedr. mobbing/krenkende atferd i barnehagen

Skjemaet skal ligge i barnet mappe og foresatte får kopi

Møtedato:

Til stede på møtet:

Hva saken gjelder	Tiltak	Ansvar

Dato for neste oppfølgingsmøter:

underskrift ansatte

underskrift ansatte

Et inkluderende barnehagemiljø – handlingsplan for mobbing 2021-2025

Notat vedrørende krenkende atferd/mobbing i barnehagen

(Kun til internt bruk)

Barnets navn	
Fødselsdato	
Bekymringen meldes av	
Bekymringens meldes til	
Dato	

Hva dreier bekymringen seg om?

(stengt ute av leken, blir ikke akseptert, får negative kommentarer, blir dominert, undertrykket, truet, slått, dytter, herset med, hånt, krenket, latterliggjort, manipulert eller annet)

Hvordan ble bekymringen oppdaget?**Annen faktainformasjon**

Observasjonslogg

Hva har jeg sett/hørt	Hvem gjelder det	Når	Signatur

Barnesamtaler

Dato: _____

Barnets navn: _____

Avdeling: _____

Alder: _____

Voksen som gjennomfører samtalen: _____

Hva liker du å gjøre når du er i barnehagen?

Hvem liker du å leke med?

Hva pleier du å leke? Hvor?

Er det noe som ikke er kjekt i barnehagen?

Hva liker du å gjøre inne? Ute?

Når blir du ekstra glad i barnehagen?

Når blir du ekstra lei deg i barnehagen?

Er det noe du synes er dumt i barnehagen?

Hvem trøster deg når du blir lei deg?

Er det noe du skulle ønske du kunne lære i barnehagen?

Gleder du deg til å komme i barnehagen?

Får du lov å være med å bestemme?

Er det noe du vil fortelle?

Vedlegg:

Barnelitteratur

Et inkluderende barnehagemiljø – handlingsplan for mobbing 2021-2025

Antje Damm: Besøket

IKO: Beste for alle, best for deg

Cathrine House: Lille Sebra

Morten Pedersen: Bo blir til overs

Linda Palm: 10 små vennebøker

Siri Abrahamsen: Gleding/Feiling/Undring

Hans Kristian Schmidt: Gudmund leter etter en venn

Hans Hoffman: Boka om alle følelsene

Daniela Kulot: Sammen, en bok om fellesskap

Dick Bruna: Hengeøre

Godfery og Ayres: Gledens hemmelighet

Kile og Selnes: En venn

Tor Åge Bringsværd: Ruffen – sjøormen som ikke kunne svømme

Tone Lie Bøttinger: Min storebror apen

Paul Leer Salvesen: Fy fabian

Lena Klefeldt: Otto og Joppa

Mats Wanblad: Lilleving

Ulf Nilsson: Den lille gutten og løven

Else Færden: Den stygge dragungen

Birgitta Senberg: Billy og sinte Lotte/Bjørn drar på landet

Gunder Andersson: Martins sommer

Trond Brønne: Petter og månen

Gunilla Bergstrøm: Albert og udyret/Hvem kan redde Albert Åberg?

Egon Mathiesen: Katten med de blå øynene

Kaia Brønne: Fremmed/Venner/Uvenner/Savnet

Ingrid Lund: Mathias er alene

Camilla Otterlei: Kunsten å møte en bjørn

Christine A. Adams: Vær en god venn: En liten hjelpebok for barn om vennskap

Axel Scheffler: Bøkene om Tramp og Line

Faglitteratur

Mai Brit Helgesen: Mobbing i barnehagen – et sosialt fenomen

Et inkluderende barnehagemiljø – handlingsplan for mobbing 2021-2025

Ingrid Lund: De er jo bare barn. Om barnehagebarn og mobbing

Ingrid Lund: Hele barnet, hele løpet

Ingrid Lund: Mobbing i barnehagen. Anerkjennelse som forebygging

Kari Lamer: Sosial kompetanse

Ridar Pettersen: Mobbing i barnehagen

Jesper Juul: De kompetente barna

Jesper Juul: Fra lydighet til ansvar

Udir: Hva vet vi om mobbing i barnehagesammenheng

Udir: Barns trivsel – de voksnes ansvar

Barne- og familie departementet: Mobbing i barnehagen

Kari Pape: Fra ord til handling – fra handling til ord

Øyvind Kvello: Vennskap som beskyttelses og risikofaktor, artikkel om vennskap

Pål Roland: Den autoritative voksenrollen i barnehage og skole – Relasjonskvalitet, utfordrende atferd, mobbing og sosial emosjonell læring

Bruk Bollemannen:

Snu negativt om til positivt

